

ACC. N:R M. 14284: 1-5.

Landskap: Blekinge ..... Upptecknare: Åke Lybom
Härad: Lister ..... Berättare: Herbert Olsson, Torså
Socken: Majälby ..... Berättarens yrke: .....
Uppteckningsår: 1957 ..... Född år 1886 i Torså, Majälby sn.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

(uppteckn. fr. Torså fiskeläge)

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-3.

Emigration. s. 4-5.

LUF 73

" 103

ACC. N:R M. 14284: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Nya tiden

Jag hjälpte till med fisket tills jag var 15 år, var sedan till sjöss i 2 år och emigrerade till Amerika 1903. Där var jag till 1914 då jag kom tillbaka hem. 1914-1916 seglade jag på en skuta och började 1917 och fiska, var sedan fiskare och tidvis sjöman när fisket gick dåligt. Lade upp för några år sedan när jag fick folkpension.

I min ungdom var här 13 st båtar nu finns det bara en, garnfisket är ej lönsamt längre och trälarna kan inte gå in i Torsö hamn.

De var däckade båtar när jag började fiska, och det var en 25 fots vi hade de 20 sista åren, den som finns nu är på 30 fot. I min ungdom seglade de. Jag minns en och annan öppen båt som i en dröm.

Motorerna kom under amerikatiden, den första kom troligen 1909 till Torsö och så skaffade alla 1909-1910.

Före min tid bands garnen för hand men det har man ej gjort sedan. De knöts under vintrarna. Man övergick till fabriksgjorda 1908-10 under amerikatiden, en och annan har ju sedan bundit på fritid. En person hade att göra en vinter att binda ett sillgarn. De var 30 famnar långa och 4 famnar djupgående. Maskin-garnen är 31-32 famnar långa och 5-6 famnar djupa. Nu har de blyband undertill, förr var det en ögla här och där, där stensänken knöts fast. Förr tog det 2-3 timmar att sätta ut redskapen nu kan det göras på 3/4 timme. Förr drog man upp garnen för hand, kunde därför inte ha så stora båtar, nu drar man upp dem med motorn, man har korgar som skyddar för propellern, och kan därför ha större båtar.

Var och en tog på sina garn. Var de 3 st om en båt använde de 15 garn var den tid jag fiskade, var det en utan lott, som följde med, använde han 10 garn.

ACC. N:R M. 14284:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Råsor fanns före min tid, men de grundades upp så man fick ankra ute och gå in med små båtar. En hamnförening bildades för att få hamnen, jag var ordförande i den. Yttersta vågbrytaren kom 1929 och innerhamnen 1932-33.

Det var enbart fiskare här. En och annan gång vintertid och vid stränga vint-rar arbetade de på varv. Fisket avtog i samband med att de gamle lade upp och ungdomen drogs till fabriker, det har minskat eftersom utan någon speciellt märkbar period.

Ål fiskades förr i hommer, nu i pålnät, ålbottengarn, de har kommit efterhand efter första världskriget. Nu finns det 4 st ålfiskelag, varav 3 st dessutom har minkfarmar. De är 3 eller 2 i laget. De första minkfarmarna började för c:a 20 år sedan i Hörviken och Krokås, på Torsö började de för 4-5 år sedan. De fiskar lite torsk till minkarna med krokåtar. De skall bygga fryshus nu.

Fruentimren fiskade flundror förr om somrarna, men det ser ut som om trålfisket skulle göra slut på det. På två år märkte man att det var slut på flundrefisk-et sen trålningen kom, det var de som kunde försörja sig på det annars. Nu kan de få 2-3 eller t.o.m. bom mot tjoxtals förut.

Marken ägdes av Isterbybönderna. Arrendet betalades både i pengar och i fisk. Jag betalade 15 kronor om året. De senare åren har de flesta köpt in tomterna, men det finns de som fortfarande betalar arrende i natura.

Det var gott förhållande mellan bönderna och fiskarna. Bönderna brydde sig mest om att få hjälp med potatisplockningen, och den hjälpen får de ännu. Bäst var förhållandet den tiden brännvinet var billigt i Danmark och fiskarna tog hem det åt bönderna.

De gamla husen var utan grund och låga i taket. Efter kriget har de mer all-

ACC. N:R M. 14284:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

mänt börjat renovera husen, de är moderna nu.

Nyheter, som telefon, bil och affärer kom under min amerikaitid. Förr handlade man det mesta i Sölvesborg, man gick vanligtvis dit på lördagarna! Det var en styv mil. Det fanns en affär här, men den hade bara litet snus och småvaror. Man bar också mycket ägg till stan, man sålde mycket ägg här. Ännu efter hemkomsten minns jag många som gick till Sölvesborg och handlade.

De lever mycket bättre nu. I min barndom var det vanligt att man saltade torsk och sill för vintern och alla hade ännu för 15 år sedan gris. Man levde på salt mat hela vintern. Alla hade höns, mycket höns t.o.m., men det går bort nu. Gris har ingen nu, det har tagit slut de sista 4-5 åren.

Alla bakade sitt bröd själv. Ända till sista kriget bakade de flesta sitt bröd och det lär finnas en familj som ännu gör det, de tycker inte om det köpta. Kyrksamheten var bättre förr. Var och varannan gick de dåliga vägarna till kyrkan, nu går ingen; en del går till ett missionshus, men det religiösa har gått tillbaka.

Turismen började komma efter sista kriget. Nu har den blivit rätt stor och ökar för varje år.

ACC. N:R M. 14284:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Log 103

Jag reste till Amerika tillsammans med en yngre bror år 1903. Far var där och ville att vi skulle komma över. Fisket var lönlöst här. Vi tjänte till födan på sommaren, men på vintern var det dåligt. De som gick till Amerika klarade sig bra och skickade hem pengar till familjerna. När någon kom över sände han pengar, så att andra kunde komma över. En del gick och grunnade ganska länge på att ta sig över, andra kom det brått på.

Vi hade sällskap med en familj från Torsö och i den kontingent, som for då, var det folk i alla åldrar och yrken, de flesta kanske från fiskelägena. De som tog hela familjen med sig sålde ju allt, men de flesta hade inte mycket att ta med sig. Folk försökte inte lära sig språket innan de for, de unga klarade sig fort bra de andra hade svårare för det.

Vi for från Sölvesborg till Malmö och därifrån med Vita Stjärnlinjen via Danmark till London och därifrån till Liverpool. I Liverpool fick vi gå och vänta en vecka innan vi fick båt till New York. Jag for till Dixon i Illinois, där jag hade släktingar. De som for över samtidigt, for ej till samma platser. Många for till Kalifornien och en del till Morrisson i Illinois, där många från Torsö slagit sig ner. De blev farmare och fabriksarbetare.

Jag arbetade första året på en farm och kom sedan in till stan och arbetade i en smedja och blev sedan plogsvetsare och var det till 1914, då jag reste hem. Det fanns alltid jobb att få i Amerika, det var tämligen bra betalt och levnadsomkostnaderna var förhållandevis billiga. De flesta av de som for över blev kvar där, 2/3 skulle jag tro, men c:a hälften av de gamle, som går här, har varit där. Många återvände hem på besök, många har aldrig återvänt. På västra Torsö for folk från varje hus, många har inte förrän nu på äldre dagar varit

ACC. N:R M. 14284:5.

på besök, andra har aldrig varit hemma.

Det fanns de som inte trivdes på land utan for till de stora sjöarna eller västkusten och ägnade sig åt fisket.

I allmänhet skrev man hem och skickade pengar. Jag skrev hem till mor var 14:de dag. De flesta, som fick pengar från Amerika, klarade sig bra på det.

De som kom tillbaka slog sig i allmänhet på fiske eller gav sig till sjöss. Jag reste hem 1914, ville helst tillbaka, men gifte mig och blev kvar. Jag har sedan fiskat och tidvis varit sjöman när fisket gått dåligt.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
